

Dobriła Popović Miloš Zatkalik Darko Todić

MUZIČKA KULTURA

priručnik za nastavnike za deveti razred osnovne škole

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
PODGORICA, 2018.

mr Dobrila Popović mr Miloš Zatkalik Darko Todić

MUZIČKA KULTURA

priručnik za nastavnike za deveti razred osnovne škole

Izdavač	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva - Podgorica
Za izdavača	Pavle Goranović, direktor
Glavni urednik	Radule Novović
Odgovorni urednik	Lazo Leković
Urednica	Nadica Vukčević
Stručna konsultantkinja	mr Ana Perunović-Ražnatović
Recenzentkinje	dr Vesna Vučinić Aleksandra Filipović Nevenka Petričević Radmila Bajković Rada Mujović
Lektura	Dragan Batričević
Korektura	Ana Bojović, Dragan Batričević
Grafičko oblikovanje	Slađana Bajić-Bogdanović, Zvezdana Vlahović
Tehnički urednik	Dajana Vukčević

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-303-1991-4
COBISS.CG-ID 31383824

Nacionalni savjet za obrazovanje, Rješenjem br. 04-5-888 od 9. 5. 2016. godine,
odobrio je ovaj priručnik za upotrebu u osnovnoj školi.

Copyright © Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, 2018.
Nijedan dio ovog izdanja ne smije se umnožavati, fotokopirati, niti na bilo koji način
reprodukovati bez pismenog odobrenja izdavača.

SADRŽAJ

PREGOVOR	4
1. Razvijanje muzikalnosti	5
2. Sticanje znanja o osnovnim muzičkim karakteristikama obrađenih epoha	7
3. Povećavanje sposobnosti estetskog opažanja, prosuđivanja i vrednovanja	8
PRIJEDLOZI PRIPREMA ZA ČASOVE	11
1. Uvodni čas	12
2. čas tema 1 Muzika u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX vijeka	13
3. čas tema 2 Novi zvuci na pragu novog milenijuma Impresionizam	15
4. čas tema 2 Novi zvuci na pragu novog milenijuma Ekspresionizam	17
5. čas tema 2 Novi zvuci na pragu novog milenijuma Novi stilovi I	19
6. čas tema 2 Novi zvuci na pragu novog milenijuma Novi stilovi II.	21
7. čas tema 2 Novi zvuci na pragu novog milenijuma Zvučni eksperimenti	23
8. čas tema 1 Muzika u Crnoj Gori u XX vijeku	25
9. čas tema 1 Muzika u Crnoj Gori u XX vijeku Savremena crnogorska muzika i elementi crnogorskog folklora u djelima kompozitora iz okruženja	27
10. čas Projektni zadatak	29
11. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Srednji vijek i renesansa	31
12. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Barok.	32
13. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Klasicizam	34
14. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Romantizam I	36
15. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Romantizam II	38
16. čas tema 4 Promenada kroz epohe i muzičke stilove Muzika XX vijeka	40
17. čas tema 5 Muzika je svuda oko nas Džez muzika I.	42
18. čas tema 5 Muzika je svuda oko nas Džez muzika II	44
19. čas tema 5 Muzika je svuda oko nas Popularna muzika	46
20. čas tema 5 Muzika je svuda oko nas Filmska muzika	48
21. čas tema 6 Uticaj muzike na psihu	50
Samostalni projekat Projektni zadatak	51
RASPORED GRADIVA	52
LITERATURA	62

PREDGOVOR

Priručnik za nastavnike sastavni je dio kompleta nastavnih sredstava za predmet Muzička kultura u IX razredu osnovne škole. Osmišljen je kao praktično pomagalo u kreiranju, planiranju i izvođenju nastave, a prema sadržaju koji je utvrđen predmetnim programom Muzička kultura. Sadržaj je strukturiran u šest tema:

1. Razvoj muzike u Crnoj Gori (XIX I XX vijek)
2. Novi zvuci na pragu novog milenijuma (impresionizam, ekspresionizam, novi stilovi i zvučni eksperimenti)
3. Pjesme za pjevanje i izvođenje
4. Promenada kroz epohe i muzičke stilove (srednji vijek, renesansa, barok, klasicizam, romantizam, muzika XX vijeka)
5. Muzika je svuda oko nas (džez muzika, popularna i filmska muzika)
6. Uticaj muzike na psihu

U priručniku je prikazana orijentaciona struktura časa za svaku nastavnu jedinicu, s neophodnim didaktičko-metodičkim elementima za njeno efikasno izvođenje. Nastavne jedinice obrađene su u vidu priprema:

- s obrazovno-vaspitnim ishodima
- pojmovima - sadržajima i
- predviđenim aktivnostima učenika/učenica.¹

Priručnik ne iscrpljuje sve mogućnosti nastavnog rada u predmetu Muzička kultura, već uz vlastitu koncepciju i metode nastavnika/nastavnice² treba da posluži kao izvor inspiracije i invencije. Na polju struke i metodike nastave muzičke kulture neprestane su inovacije koje nastavnici prema vlastitim sklonostima mogu ugrađivati u rad.

Jedan od najvažnijih aspekata izučavanja nastavnog predmeta Muzička kultura u IX razredu devetogodišnje osnovne škole temelji se na ciljevima Predmetnog programa:

1. razvijanje muzikalnosti
2. sticanje znanja o osnovnim muzičkim karakteristikama obrađenih epoha
3. povećavanje sposobnosti estetskog opažanja, prosuđivanja i vrednovanja aktivnim i usmjerenim slušanjem muzičkih kompozicija u skladu s postavljenim vaspitno-obrazovnim zadacima.

Primjećete da je tekst Priručnika većinom napisan u jednom rodu. Namjera nam je bila da postignemo jednostavnost, preciznost i jasnoću. Podrazumijeva se, dakle, da se sve napisano odnosi na oba roda.

¹ U daljem tekstu: učenik, učenici

² U daljem tekstu: nastavnik, nastavnici

1. RAZVIJANJE MUZIKALNOSTI

Pored receptivnog pristupa analizi i izučavanju sadržaja nastavnog predmeta Muzička kultura, čiji je raspon od muzičkog doživljaja tokom aktivnog usmjerenog slušanja do umjetničke kritike muzičkih djela, gdje učenici formiraju, razrađuju i razvijaju specifične modele estetičke vrijednosti u vezi s muzikom, jednako važan aspekt izučavanja obuhvata **razvijanje interpretativnih sposobnosti učenika - reproduktivnih i stvaralačkih**.

Reproduktivni aspekt izučavanja obuhvata: ritmiku, pjevanje i sviranje - izvođenje postojećih muzičkih komada. *Stvaralački aspekt* izučavanja obuhvata čitav jedan valer aktivnosti, počev od unošenja novih melodijskih i ritmičkih elemenata u postojeća djela, promjene akcenata, improvizacija itd., sve do prvih koraka u stvaranju autentičnih, originalnih muzičkih formi. Kod ovih djelova rada na času, nastavnik može da podstakne učenike na stvaralačku igru, na kreaciju, oblikujući njima životne ritmove i zvuke u začetke muzike.

Interpretativne sposobnosti razvijaju se prvenstveno kroz **vokalno izvođenje - pjevanje**, kojim se muzikalnost učenika podiže na viši nivo. U vezi s **obradom pjesme po notnom tekstu** skrenućemo pažnju na neka važna uputstva kojih se treba držati radi boljeg i lakšeg savladivanja ove nastavne jedinice.

Prvi korak odnosi se na podsticanje motivacije, radoznalosti i interesovanja učenika kako bi aktivno učestvovali u obradi pjesama. Zbog toga se preporučuje da se koriste ilustracije, tekstovi prigodnih pjesama, kraće priče, već obrađene pjesme i druga predmetno-praktična sazajna sredstva koja su vezana za obrađivane sadržaje. Na taj način učenici će lakše upamtiti i savladati notni tekst i čistu intonaciju.

Kada nastavnik saopšti naziv pjesme, treba da traži da neko od učenika jasno i glasno pročita njen tekst. Ukoliko postoje nepoznate riječi, treba pojasniti njihovo značenje. Tokom analize notnog teksta učenici uočavaju vrstu takta, ljestvicu u kojoj je pjesma pisana, notne vrijednosti zastupljene u pjesmi, oznake za tempo i dinamiku, repeticije i druge elemente. Ako postoje nepoznate ritmičke vrijednosti ili pojave, neophodno je da ih nastavnik objasni.

Nakon završene analize notnog teksta, ritam pjesme obrađuje se na nekom neutralnom slogu. Ako je ritam i notni tekst jednostavan i svima jasan, vježbanje na neutralnom slogu može se izostaviti, a pjesma se izvodi *parlato*. Čitanje pjesme *parlato* podrazumijeva solmizacijsko izgovaranje tonova uz obavezno taktiranje.

Prije pjevanja pjesme solmizacijom nastavnik treba da podsjeti učenike kako se pravilno sjedi i diše tokom pjevanja. Za upjevavanje može koristiti ljestvicu u kojoj je pjesma napisana ili neke poznate kratke modele. Nakon toga, pjesmu treba savladati po solmizacionim slogovima, a u sljedećem koraku solmizacioni slogovi zamjenjuju se slogovima literarnog teksta pjesme, dok je učenici dobro ne nauče. Posljednja faza jeste rad na izražajnom pjevanju: pjesma se izvodi u tempu, s oblikovanim tonovima i naznačenom dinamikom.

Ovu fazu uglavnom prati tonski zapis, instrumentalno izvođenje pjesme registrovano na pratećem kompaktnom disku.

Izvođenje - sviranje zahtijeva poseban organizacioni oblik nastave kako bi se obezbijedila veća efikasnost, a u direktnoj je vezi s podjelom učenika u grupe, prema dionicama partiture, odnosno prema zahtjevima djela koje se izvodi.

Prije same obrade notnog teksta, melodijske linije i ritma, učenicima treba ukazati na formu muzičkog djela (jednodjelna ili dvodjelna pjesma, rečenica), zatim na temu, motiv, djelove koji se ponavljaju, repeticije i slično. Prvi korak u obradi kompozicije jeste ritmičko čitanje – parlato melodijske linije, a zatim ostalih dionica prema razvrstanim grupama. Ukoliko neka ritmička figura predstavlja novinu ili je zahtjevnija za usvajanje, ponoviti je više puta, radi precizne realizacije. Drugi korak jeste instrumentalno izvođenje pojedinih dionica po grupama a nakon toga spajanje vodeće linije – koja se izvodi na melodijskom instrumentu, s pojedinačnim ritmičkim linijama – koje se izvode na Orfovom instrumentarijumu. Posljednji korak jeste zajedničko muziciranje svih grupa. Ovakav pristup obradi djela u velikoj mjeri ubrzava i olakšava proces razumijevanja novog muzičkog djela, pa ga je moguće obraditi u okviru realnog vremena u toku časa, a da pri tome ostane slobodnog vremena i za druge aktivnosti koje su predviđene planom i programom ili za aktivnosti po izboru učenika i nastavnika.

Grupni rad na nastavnim časovima uslovljen je vaspitno-obrazovnim ciljevima i didaktičko-metodičkim zahtjevima pri obrađivanju određenih nastavnih sadržaja, kao i procjenom nastavnika (kada se smatra najpogodnijom formom obrade i izučavanja na času). Prilikom podjele zadataka grupama nastavnik mora jasno i precizno da ih uputi u aktivnosti i po potrebi im u tome pomaže. Rad grupa podrazumijeva koordinaciju i kooperaciju. S obzirom na vaspitno-obrazovne zadatke i sadržaje, grupe mogu biti:

- monolitne – kada svi učenici obrađuju istu temu i imaju iste zadatke
- diferencirane – kada pojedinačne grupe dobijaju posebne teme i zadatke, koji onda zajedno čine jednu logičku cjelinu.

Po sastavu učenika, grupe mogu da budu *homogene* ili *heterogene*. Homogene objedinjavaju učenike sličnih, približno jednakih sposobnosti, znanja i interesovanja. Ovo je korisno kada želimo da svako maksimalno napreduje i razvija sposobnosti i vještine u okviru svojih trenutnih mogućnosti. Time se približavamo ostvarivanju osnovnih principa diferencirane nastave. Da bi se to efikasno sprovodilo, potrebno je utvrditi i definisati vaspitno-obrazovni cilj i zadatke, željene ishode, očekivane nivoe znanja (obim i kvalitet), nivoe razvijenosti sposobnosti i vještina po ovim kategorijama, preko kojih bi se odmjerio pedagoški rad s učenicima. Heterogene grupe obuhvataju učenike različitih nivoa znanja, sposobnosti (npr. ispod prosječne, prosječne, natprosječne), interesovanja itd.

Takođe, postoji više mogućnosti prilagođavanja prilikom podjela za grupni rad. Na primjer, davanje različitih zadataka za različite nivoe sposobnosti i znanja učenika ili davanje istih zadataka za sve učenike, s tim što nastavnik „dozira“ pomoć učenicima pri savlađivanju gradiva imajući u vidu njihove mogućnosti.

Izvođenjem, pjevanjem i sviranjem, unapređuju se muzičke sposobnosti i vještine kod učenika ovoga uzrasta. Treba insistirati na izvođenju novih, zanimljivih i aktualnih primjera iz literature koje treba korektno izvesti. Pozitivan odnos prema vokalnom izvođenju produbljujemo različitim načinima interpretacije. Pored izvođenja instrumentalnih kompozicija, potrebno je svirati i pratnju za vokalnu interpretaciju poznatih pjesama.

Stvaralaštvo učenika ispoljava se kroz tekstualno i likovno izražavanje muzičkih utisaka, a pored ovoga karakterističan način kreativnog doživljaja muzike jeste ritmičko-plesni ili dramski pokret iskazan kroz pantomimu. S obzirom na veliki motivacioni i asocijativni potencijal muzike, kao i sposobnost uticanja na sve djelove složene ljudske ličnosti, učenike treba podsticati na **literarno, likovno i motoričko izražavanje muzičkog doživljaja**, čime se ostvaruje **princip korelacije** s drugim nastavnim predmetima, a omogućava cjelovit, integralni razvoj ličnosti učenika. Nastavnik treba pažljivo da planira aktivnosti i da pritom uzima u obzir individualna interesovanja učenika ohrabrujući ih da vokalno i instrumentalno improvizuju (stvaraju) kraće muzičke sadržaje. Dostignuća učeničkog stvaralačkog rada jesu zvukovni mozaici, formalni djelovi: motivi, teme, melodije, ritmovi, pjesme.

2. STICANJE ZNANJA O OSNOVNIM MUZIČKIM KARAKTERISTIKAMA OBRAĐENIH EPOHA

Predmetnim programom za Muzičku kulturu u IX razredu obuhvaćen je razvojni tok muzike od druge polovine XIX vijeka do danas, kroz različit spektar muzičkih stilova i formi, kroz prikaz moderne muzike XX vijeka, i posebno kroz osvrt na dalji razvoj muzike u Crnoj Gori. Značaj muzičkih vrijednosti za našu i opštu kulturu čovječanstva, kao i uticaj muzike na psi-hu sagledan s aspekta muzikoterapije, noviji su pogledi na široku primjenu muzike.

Nastava muzičke kulture planirana je kompleksno, tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju. U trećem, završnom trogodištu, aktivnosti učenika oživljavaju ove sadržaje i njihovu interakciju:

- samostalno koriste muzičku literaturu
- izvode zaključke na osnovu informacija iz literature o karakteristikama, zakonitostima i ulozi muzike u kulturi
- prezentiraju svoj stav o određenim muzičkim djelima i pojavama.

Pristup ovoj problematici zahtijeva komunikaciju koja sprečava stereotipe u verbalnom objašnjavanju muzičkih zakonitosti i istorije.

U posljednjem ciklusu nastavni predmet Muzička kultura planiran je tako da učenici svoje aktivnosti i iskustva sistematizuju na osnovu podataka o muzičkim izvođačkim sredstvima, formama, sadržajima, vrstama i žanrovima:

- neposredna muzička iskustva koja učenici stiču kroz vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno izvođenje muzičkih sadržaja
- sistematizovani podaci koji služe kao osnovna orijentacija u muzičkom djelovanju
- istorijski značaj muzičkih razvojnih dostignuća
- stvaranje muzičkih vrijednosti važnih za muzičku kulturu Crne Gore.

3. POVEĆAVANJE SPOSOBNOSTI ESTETSKOG OPAŽANJA, PROSUĐIVANJA I VREDNOVANJA

Aktivnim i usmjerenim slušanjem muzike učenici se osposobljavaju da:

- opišu i izraze lični doživljaj muzike
- analiziraju osnovnu strukturu muzičkog djela
- opišu atmosferu djela
- daju osnovne karakteristike muzike
- otkriju funkcionalnost upotrebe određenih muzičkih elemenata
- imenuju izvodače i instrumente
- upoređuju, uočavaju osobenosti, sličnosti i razlike između različitih muzičkih stilova i formi.

Nakon upoznavanja učenika s muzičkim djelima navedenog perioda, nastavnik bi trebalo da precizno postavljenim zadacima dalje usmjerava učenike na slušanje odabranih primjera i van nastave. Na ovaj način učenici se podstiču da **samoinicijativno** slušaju umjetničku muziku, da posjećuju koncerte i druga muzička dešavanja i da dalje razvijaju svoj umjetnički senzibilitet i oblikuju svoje estetske kriterijume.

Muzičke kompozicije sa zvučnog zapisa zastupljene su u onoj mjeri i obimu koji odgovara uzrastu, sposobnostima i pažnji učenika, mada i ovdje treba podvući da se radi o razvojnim procesima koji se kvalitativno i kvantitativno mijenjaju, modeluju – nastava upravo treba da bude ta pokretačka snaga koja **obogaćuje i oplemenjuje ličnost učenika**.

Cilj nastave muzike jeste da stvara aktivne slušaoce muzičkih priredbi – koncerata, a to podrazumijeva da se na časovima sprovodi analitičko slušanje. Ne treba prepuštati učenicima da samostalno, bez uputstva, slušaju muzička djela, jer svaki muzički rad, naročito u školi, zahtijeva promišljeni postupak.

NAČIN PROVJERAVANJA I OCJENJIVANJA

Nastavnik vrednuje način na koji svaki učenik uspješno uči, stiče znanja, obrađuje i memoriše informacije i pristupa rješavanju problema. Postignuća učenika ocjenjuje tako što u grupi uporedo provjerava muzički razvoj pojedinih učenika kroz predviđene aktivnosti pjevačkog i instrumentalnog izvođenja, aktivnost slušanja i stvaranja.

U prvom planu je doživljajno usvajanje muzičkih djela, pa nastavnik uporedo evidentira i ocjenjuje nivo razvoja muzičkih sposobnosti, vještina, znanja pojedinca, njegovu aktivnost i interesovanja.

LITERATURA, IZVOR INFORMACIJA

Učenici mogu i sami nabavljati literaturu pomoću koje će se obraditi određeni sadržaji.

U tom slučaju nastavnik pred učenike postavlja jasno definisan **cilj** i zadatke, obavještava ih o određenom sadržaju i upućuje na odgovarajuće **izvore** potrebnih informacija, daje jasne instrukcije kako da pristupe obradi materijala, na što da obrate pažnju, definišući obavezno obim materijala i nivo obrade. Primjera radi, za obradu kompozitora mogu se naći zanimljivi podaci iz njihovih života, anegdote itd., za instrumente – podaci o njihovom nastanku, načinu izrade, upotrebi, dobijanju tona, ilustracije i slike.

Takođe, na internetu je moguće pronaći mnoštvo zanimljivosti o kompozitorima i izvođačima, kao i kvalitetne audio i video zapise instrumentalnog i scenskog izvođenja muzičkih djela. Neke od tih stranica su:

www.britanicaonline.com

www.classical963fm.com

www.montenegrina.net

www.wikipedia.org

www.youtube.com

www.netplugged.com

PRIJEDLOZI
PRIPREMA
ZA ČASOVE

1. UVODNI ČAS

Učenici se upoznaju s ciljevima predmetnog programa za deveti razred, sa sadržajem udžbenika „Muzička kultura 9“ i organizacijom rada u njemu. Predviđenim predmetnim programom

- razvijaju sposobnosti povezivanja poznatih i novih sadržaja
- razvijaju sposobnosti selektovanja i primjenjivanja stečenog znanja iz prethodnih razreda
- razvijaju vještine slušanja muzike i analitičkog promišljanja
- razvijaju sposobnosti pjevanja pred odjeljenjem i kolektivnog muziciranja.

SADRŽAJI/POJMOVI

- narodne pjesme po izboru učenika
- umjetničke kompozicije po izboru učenika (jednoglase i višeglasne)

AKTIVNOSTI UČENJA

- kroz razgovor se prisjećaju razvojnih faza – perioda u muzici obrađivanih u VII i VIII razredu i na osnovu toga crtaju vremensku mapu
- informišu se o novom gradivu
- uz instrukcije nastavnika komentarišu piktograme u udžbeniku za deveti razred i prelistavanjem se upoznaju s organizacijom udžbenika
- podijeljeni u grupe, biraju omiljene umjetničke kompozicije ili narodne pjesme obrađene u prethodnim razredima i pripremaju predstavnika grupe za njihovo izvođenje
- slušaju pjevanje svojih drugara, a o njihovoj uspješnosti razgovaraju nakon preslušavanja odabranih pjesama sa zvučnog zapisa.

2. ČAS | tema 1 |

MUZIKA U CRNOJ GORI U DRUGOJ POLOVINI XIX VIJEKA

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 3

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna, analizira i vrednuje crnogorsku muziku iz druge polovine XIX vijeka

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- navedu osnovne historijsko-društvene karakteristike u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX vijeka
- navedu osnovne karakteristike crnogorske muzike nastale u drugoj polovini XIX vijeka
- navedu crnogorske kompozitore i njihova djela u drugoj polovini XIX vijeka
- slušno prepoznaju djela crnogorske muzike druge polovine XIX vijeka i povezuju ih sa stvaraoцем/kompozitorom slušanog djela
- znaju podatke o crnogorskim kompozitorima iz druge polovine XIX vijeka.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

- Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Jelisaveta Popović, *Ja ljubim* – orkestarska obrada pjesme
- Dionizije de Sarno, arija Danice iz opere *Balkanska carica – U dalekom Drenopolju*
- Dionizije de Sarno, arija Ivan bega iz opere *Balkanska carica – A što sam ti zgriješio*
- Mirko Petrović, *Moja igra*, pjesma za glas i klavir
- Mirko Petrović, *Mirkov marš*
- Pjesme za pjevanje: narodna pjesma *Još ne sviće rujna zora*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- slušaju odlomak iz Mokranjčeve *IX rukoveti* a zatim odgovaraju na pitanja – prepoznaju prostor odakle potiču pjesme
- razgovaraju o značaju osnivanja muzičkih društava, o ulozi koju je imalo osnivanje Cetinjske čitaonice i otvaranje Zetskog doma. Povezuju značaj i ulogu prvog orkestra formiranog na Cetinju
- slušaju odabrane numere crnogorskih kompozitora, uočavaju muzičko-izražajne elemente i komentarišu ih
- slušaju arije iz opere *Balkanska carica* s ciljem da zapaze elemente folkloru, da uporede karaktere likova i protumače tekstove arija. Uporednim preslušavanjem ponavljaju isti postupak i kod numera Mirka Petrovića
- učenici čitaju tekst pjesme *Još ne sviće rujna zora* i analiziraju vrstu pjesme
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa zvučnog zapisa radi potpunijeg doživljaja i razgovaraju o osobenostima našeg folkloru. Podsjećaju se citiranih narodnih pjesama u Mokranjčevim *Rukovetima*.

3. ČAS | tema 2 |

NOVI ZVUCI NA PRAGU NOVOG MILENIJUMA ■ IMPRESIONIZAM

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela;
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s drugom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja druga/razreda;
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- objasne osnovne karakteristike muzike XX vijeka
- slušno prepoznaju najpoznatija djela muzike XX vijeka i razvrstaju ih u odgovarajući muzički pravac
- slušno prepoznaju i upoređuju izvođačke sastave obrađene epohe
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađene epohe
- slušno i vizuelno prepoznaju, razlikuju i upoređuju muzičko-scenska djela
- objašnjavaju ulogu svih učesnika u stvaranju i izvođenju pojedinih muzičko-scenskih oblika.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Klod Debisi, *Popodne jednog fauna*
- Moris Ravel, *Bolero*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o stilskim pravcima u muzici koje su obradili u prethodnim razredima i ulaze u novu materiju
- komentarišu društvena, socijalna, kulturna i umjetnička dostignuća krajem XIX vijeka
- razumiju motive za nastanak novog stilskeg pravca, a uz pomoć nastavnikovih pitanja pripremaju se za nova saznanja o stilu koji nastaje
- preslušavaju odlomke iz kompozicije *Popodne jednog fauna*. Komentarišu po čemu je muzika osobena, što ju razlikuje od kompozicija koje su do sada slušali i da li mogu da naslute o kojoj je formi riječ
- preslušavaju odlomak *Bolera* pa, podstaknuti pitanjima, prepoznaju elemente špan-skog folkloru, temu koja se stalno ponavlja, instrumente koji donose temu, atmosferu i impresionistički ugođaj kompozicije
- ponavljaju ritam *Bolera* po sjećanju, na neutralni slog ili lupkanjem dlana o dlan, olovkom po klupi i sl.
- ponovo preslušavaju odlomak iz *Bolera*, a onda podijeljeni u 5-6 grupa osmišljavaju pokret i prikazuju ga tokom jednog nastupa teme. Uz slušanje dužeg odlomka *Bolera*, doživljaj muzike izražavaju pokretom, a grupe se smjenjuju onako kako se smjenjuju instrumenti koji donose temu. U kadenci s dinamičkom gradacijom svi igraju zajedno.

4. ČAS | tema 2 |

NOVI ZVUCI NA PRAGU NOVOG MILENIJUMA ■ EKSPRESIONIZAM

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s partnerom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja partnera/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne i popularne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilsku obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Arnold Šenberg, *Pjero mjesečar*
- Pjesme za pjevanje: francuska pjesma *Sur le pont d'Avignon*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- podsjećaju se odlika impresionizma, a zatim se upućuju na novi stilski pravac
- preslušavaju odlomak iz ciklusa *Pjero mjesečar*, komentarišu kakav utisak ostavlja muzika, po čemu se razlikuje od muzike koju su do sada slušali i kakvu atmosferu proizvodi. Nakon slušanja opisuju način izvođenja soliste. (Navesti učenike da primijete tehniku „govorećeg glasa“ u kojoj pjevač dotiče tonove klizeći nagore i nadolje.)
- slušanjem muzike upoznaju se sa Šenbergovim stvaralaštvom i značajem njegove muzike. Upoznaju se s karakteristikama Šenbergove muzike, koja je šokantna i sasvim drugačija jer je stvarana novom tehnikom komponovanja. (Pojasniti dvanaestotonsku tehniku komponovanja.)
- čitaju i analiziraju tekst pjesme *Sur le pont d'Avignon*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju pjesmu sa zvučnog zapisa i provjeravaju tačnost interpretacije.

5. ČAS | tema 2 |

NOVI ZVUCI NA PRAGU NOVOG MILENIJUMA ■ NOVI STILOVI I

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući sa partnerom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja partnera/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju umjetničke pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja;
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Igor Stravinski, *Petruška - Ruska igra*,
- Igor Stravinski, *Posvećenje proljeća - Žrtvena igra*
- Bela Bartok, *Mikrokosmos*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o nastanku novih stilova u XX vijeku i informišu se o novim tendencijama u muzici
- preslušavaju odlomak *Ruske igre* iz baleta *Petruška*, a zatim razgovaraju o geografskom prostoru iz koga potiče muzika i o tome na što ih ona podstiče (igra, ples). Poslije drugog slušanja uočavaju karakter kompozicije, tempo i instrumente koji su u prvom planu (duvačke)
- preslušavaju odlomak iz *Posvećenja proljeća - Žrtvena igra*, pa komentarišu karakter muzike i atmosferu koju ona stvara. Informišu se o paganskim vjerovanjima i obredima na osnovu kojih je nastala kompozicija
- preslušavaju numeru iz *Mikrokosmosa* i upoznaju se s edukativnom namjenom tog muzičkog djela (kratke klavirske kompozicije namijenjene za učenje, savladavanje vještine sviranja na klaviru)
- komentarišu preslušane odlomke kompozicija, svojim riječima opisuju doživljaj muzike i objašnjavaju što je drugačije u odnosu na muziku koju su slušali do sada - zapažaju folklorne motive u odslušanim odlomcima
- obrađuju ritmičko-melodijskim čitanjem Bartokovu pjesmu *Erži Virag* iz zbirke *Mikrokosmos* a zatim je interpretiraju (izvode).

6. ČAS | tema 2 |

NOVI ZVUCI NA PRAGU NOVOG MILENIJUMA ■ NOVI STILOVI II

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s drugom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja druga/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 7

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da svira na instrumentima Orfovog instrumentarija, blok-flauti ili jednostavnom melodijskom instrumentu

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- samostalno sviraju instrumentalne sadržaje po notnom tekstu
- izvode svoju dionicu aranžmana
- aktivno učestvuju u grupnom muziciranju (sviranju).

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Karl Orf, *Karmina burana*
- Olivije Mesijan, *Katalog ptica*
- Bendžamin Britn, *Vodič kroz orkestar*
- Karl Orf, *Ritmički rondo*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- podsjećaju se prethodne nastavne jedinice kojom su obrađeni novi stilovi muzike XX vijeka
- preslušavaju odlomak iz *Karmine burane*, analiziraju o kakvom se djelu radi, kakav je sastav ansambla koji izvodi djelo, a zatim se podsjećaju forme *kantate*. Informišu se o Orfovom stvaralaštvu i o njegovom djelu *Karmina burana* (kao osnova korišćena literarna podloga – priče iz manastira)
- preslušavaju odlomak iz *Kataloga ptica*. Razgovaraju o doživljaju muzike i opisuju kojim je sredstvima kompozitor imitirao ptice. Informišu se o novom kompozicionom postupku u kome se primjenjuje niz – serija tonova
- analiziraju ulogu orkestra u kreiranju umjetničkog djela kroz predstavljanje odlomka Britnovog *Vodiča kroz orkestar*. Preslušavaju temu dva puta kako bi je upamtili, a zatim pratili njeno kretanje kroz orkestarske grupe. Razgovaraju o vrstama orkestarskih instrumenata
- Karl Orf, *Ritmički rondo* – učenici su podijeljeni u grupe prema dionicama; svaka grupa pojedinačno obrađuje ritmičku dionicu koja joj je povjerena. Kada savladaju ritam, spajaju različite grupe – u različitim kombinacijama po dvije i tri – dok ne uspiju da savladaju zadatu formu.

7. ČAS | tema 2 |

NOVI ZVUCI NA PRAGU NOVOG MILENIJUMA ■ ZVUČNI EKSPERIMENTI

OBRAZOVNO- -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s partnerom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja partnera/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO- VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Kšištof Penderecki, *Pasija po Luki (odlomak)*
- Ruska narodna pjesma *Kaljinka*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- dalje se informišu o razvoju i novim pravcima koji se javljaju u muzici XX vijeka
- preslušavaju odlomak iz *Pasije po Luki*, razgovaraju o doživljaju muzike, o ansamblu koji izvodi muziku, o tekstu koji se pjeva i o muzičkom obliku (pasiji) koji je obrađen u okviru barokne muzike
- čitaju i analiziraju tekst ruske narodne pjesme *Kaljinka*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa zvučnog zapisa radi potpunijeg doživljaja i razgovaraju o folklornim elementima koje prepoznaju u pjesmi
- podijeljeni u nekoliko grupa izvode pjesmu: jedna grupa pjeva, a ostale grupe, uz pomoć raspoloživih instrumenata, izvode ritmičku pratnju

Napomena: Priložena partitura pjesme Kaljinka (udžbenik) data je u originalnoj verziji, u zvučnom zapisu. Preporuka je da se visoki djelovi pjevaju za oktavu niže.

8. ČAS | tema 1 |

MUZIKA U CRNOJ GORI U XX VIJEKU

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 3

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna, analizira i vrednuje crnogorsku muziku XX vijeka

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- navedu osnovne istorijsko-društvene karakteristike u Crnoj Gori u XX vijeku
- navedu osnovne karakteristike crnogorske muzike nastale u XX vijeku
- navedu crnogorske kompozitore XX vijeka i njihova djela
- slušno prepoznaju djela crnogorske muzike XX vijeka i povezuju ih sa stvaraocem/kompozitorom slušanog djela
- znaju podatke o crnogorskim kompozitorima XX vijeka.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Ilija Lakešić, *Simfonija u G-duru, I stav*
- Boro Tamindžić, *Lov lovilo mlado momče*
- Narodna pjesma *Zavolje se dvoje mlado*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o djelatnosti prvih crnogorskih kompozitora i podsjećaju se razvoja muzike u Crnoj Gori s kraja XIX vijeka
- informišu se o razvoju muzike u Crnoj Gori u novom stoljeću, o aktivnostima studenata Praškog konzervatorijuma i njihovom doprinosu razvoju crnogorske muzičke kulture (Podvući ulogu radija kao prvog medijskog faktora u razvoju crnogorske muzike.)
- preslušavaju odlomak iz simfonije Ilije Lakešića i razgovaraju o izvođačkom ansamblu, o vrsti muzičkog djela i muzičkim elementima koje prepoznaju. Isti analitički postupak primjenjuju i nakon preslušavanja horske pjesme Bora Tamindžića. Podijeljeni u dvije grupe, sa zadatkom da uporede ove dvije kompozicije, navode karakteristike jedne i druge i o tome kratko referišu
- čitaju i analiziraju tekst narodne pjesme *Zavolje se dvoje mlado*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa zvučnog zapisa radi potpunijeg doživljaja. Upoznaju se s time da je narodna pjesma *Zavolje se dvoje mlado* poslužila Boru Tamindžiću kao osnova za horsku kompoziciju

9. ČAS | tema 1 |

MUZIKA U CRNOJ GORI U XX VIJEKU ■ SAVREMENA CRNOGORSKA MUZIKA I ELEMENTI CRNOGORSKOG FOLKLORA U DJELIMA KOMPOZITORA IZ OKRUŽENJA

OBRAZOVNO
-VASPITNI
ISHOD 3

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna, analizira i vrednuje crnogorsku muziku XX vijeka

ISHODI
UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- navedu osnovne istorijsko-društvene karakteristike u Crnoj Gori u XX vijeku
- navedu osnovne karakteristike crnogorske muzike nastale u XX vijeku
- navedu crnogorske kompozitore XX vijeka i njihova djela
- slušno prepoznaju djela crnogorske muzike XX vijeka i povezuju ih sa stvaraocem/kompozitorom slušanog djela
- znaju podatke o crnogorskim kompozitorima XX vijeka
- navedu muzičke institucije u Crnoj Gori, poznate festivale i najpoznatije crnogorske izvođače
- uočavaju elemente crnogorskog folklore u djelima kompozitora iz okruženja
- razumiju i upotrebljavaju nove muzičke izraze.

OBRAZOVNO
-VASPITNI
ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI
UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju

SADRŽAJI/ POJMOVI

- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

- Žarko Mirković, *Muzika Sioranu*, odlomak
- Nina Perović, *Gusle*, odlomak
- Ljubica Marić, *Stihovi*
- Dejan Despić, *Nokturno*
- Narodna pjesma *Aj, puče puška*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- podstaknuti nastavnikovim pitanjima razgovaraju o muzičkom životu naše sredine, o aktivnostima pojedinaca, grupa, ansambala. Navode imena poznatih izvođača umjetničke muzike, nabrajaju festivale i druge muzičke manifestacije
- razgovaraju o značaju osnivanja muzičkih institucija (Muzički centar i Crnogorski simfonijski orkestar), o ulozi koju imaju u društvenom i kulturnom životu naše sredine
- slušaju odabrane numere crnogorskih kompozitora i komentarišu ih. Upoznaju se s djelatnošću savremenih crnogorskih kompozitora Ž. Mirkovića, S. Gačevića, A. Perunovića i kompozitorke N. Perović
- slušaju odlomke kompozicija savremenih autora iz našeg okruženja koje su nadahnute crnogorskim folklorom. Komentarišu odslušane numere, atmosferu i doživljaj muzike
- čitaju i analiziraju tekst narodne pjesme *Aj, puče puška*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa CD-a radi potpunijeg doživljaja

10. ČAS ■ PROJEKTNI ZADATAK

Cilj projekta jeste da se učenici kroz istraživački postupak upoznaju s muzičkom baštinom Crne Gore, da

- razvijaju sposobnosti istraživanja
- razvijaju sposobnosti primjenjivanja stečenog znanja
- razvijaju vještine slušanja i analitičkog promišljanja
- razvijaju sposobnosti predstavljanja pred odjeljenjem.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- narodne pjesme i igre
- narodni instrumenti
- narodna nošnja

AKTIVNOSTI UČENJA

- Grupa A predstavlja pronađenu narodnu pjesmu. Predstavnik grupe opisuje odlazak na selo ili neko drugo mjesto, gdje su od najstarijeg člana zajednice čuli pjesmu. Iznosi podatke koje su prikupili, prikazuje notni i tekstualni dio pjesme, demonstrira zvučni zapis. Prema ranijem dogovoru, jedan član grupe ili cijela grupa izvodi pjesmu.
- Grupa B predstavlja narodnu igru. Predstavnik grupe opisuje susret s ansamblom ili pojedincem od koga su vidjeli i naučili igru. Iznosi podatke koje su prikupili, prikazuje crtež ili shematski prikaz igre, demonstrira zvučni i video-zapis. Prema ranijem dogovoru grupa ili par izvodi igru.
- Grupa C predstavlja pronađeni instrument. Predstavnik grupe opisuje susret s izvođačem, iznosi prikupljene podatke, opisuje instrument, način dobijanja zvuka (način sviranja), osobnosti ili karakteristike instrumenta. Demonstrira zvučni i video-zapis instrumenta, fotografije ili neki drugi prikupljeni audio-vizuelni materijal.
- Grupa D predstavlja crnogorsku narodnu nošnju. Predstavnik grupe opisuje mjesto i osobu kod koje su pronašli nošnju. Kroz prikaz nošnje na fotografiji, video-zapisu ili crtežu opisuje djelove, materijal od kojeg je napravljen odjevni predmet, njegovu svrhu i sl.
- Na kraju izlaganja svake grupe, učenici uzajamno komentarišu radove i izvode zaključak o tome što čini našu nematerijalnu kulturnu baštinu (sviranje, pjevanje, igra i vještina izrade odjevnih predmeta).

11. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ SREDNJI VIJEK I RENESANSA

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoc/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju umjetničke pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja
- izvode višeglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Hildegard iz Bingena, koral *Columba aspexit*
- Trubadur Rembo de Vakeras, *Calenda Maia*
- Gijom de Mašo, *Misa Notr Dam*
- Žosken de Pre, *misa L' homme armé*
- Đovani Pjerluidi da Palestrina, *Missa Papae Marcelli*
- Orlando di Laso, *Eco*
- Troglasni kanon (obrađen u VII razredu)

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o razvoju muzike od nastanka do danas, podsjećaju se stilskih pravaca u muzici koje su obradili u prethodnim razredima
- komentarišu društvena zbivanja, istorijski okvir u kojem nastaju novi stilski pravci
- analitički slušaju muziku srednjeg vijeka, upoređuju duhovnu i svjetovnu muziku
- opisuju gregorijanski koral i muziku trubadura
- analitički slušaju muziku renesanse, navode muzičke oblike (motet, madrigal, misa), upoređuju duhovnu i svjetovnu muziku, upoređuju dvije numere mise
- podijeljeni u grupe – dionice, izvode kanon koji su obradili u prethodnom razredu. Prije izvođenja analiziraju formu kanona i princip imitacije.

12. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ BAROK

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoce/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 7

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da svira na instrumentima Orfovog instrumentarija, blok-flauti ili jednostavnom melodijskom instrumentu

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- samostalno sviraju instrumentalne sadržaje po notnom tekstu
- izvode svoju dionicu aranžmana
- aktivno učestvuju u grupnom muziciranju (sviranju).

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Klaudio Monteverdi, *Lasciate mi morire* (Arijadnin plač) iz opere *Ariadna*
- Johan Sebastijan Bah, *Fuga za orgulje*, iz *Fantazije i fuge u g-molu*
- Georg Fridrih Hendl, *Hor Aleluja* iz oratorijuma *Mesija*
- Johan Sebastijan Bah, *Menuet u G-duru*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o društveno-istorijskim okolnostima u kojima nastaje barok i povezuju ga s prethodnim stilskim pravcem
- navode osnovne odlike muzike baroka: nabrajaju muzičke oblike, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu muziku, razumiju pojam *polifonija*, navode najznačajnije kompozitore
- analitički slušaju muziku Monteverdija, razlikuju solističku ulogu glasa i orkestra, komentarišu nastanak opere
- analitički slušaju muziku Baha, objašnjavaju polifonu muziku, postupak imitacije i fugu
- analitički slušaju muziku Hendla, razlikuju ulogu hora i orkestra, navode formiranje orkestra kao baroknu osobenost
- podijeljeni u grupe - dionice, izvode Bahov *Menuet u G-duru*.

13. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ KLASICIZAM

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoc/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 7

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da svira na instrumentima Orfovog instrumentarija, blok-flauti ili jednostavnom melodijskom instrumentu

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- samostalno sviraju instrumentalne sadržaje po notnom tekstu
- izvode svoju dionicu aranžmana
- aktivno učestvuju u grupnom muziciranju (sviranju).

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Jozef Hajdn, Gudački kvartet op. 33 No. 3, *Ptica*
- Wolfgang Amadeus Mocart, opera *Don Đovani*, arija Leporela
- Ludvig van Betoven, *Simfonija br. 7 u A-duru*, II stav
- Jozef Hajdn, *Simfonija br. 94*, II stav (tema).

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o društveno-istorijskim okolnostima u kojima nastaje klasicizam i povezuju ga s prethodnim stilskim pravcem
- navode osnovne odlike muzike klasicizma: oblike kompozicija, klavir kao dominantan instrument, najznačajnije kompozitore
- analitički slušaju muziku Hajdna, Mocarta i Betovena, razlikuju instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu muziku, kamernu i simfonijsku
- podijeljeni u grupe, izvode odlomak iz Hajdнове *Simfonije*.

14. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ ROMANTIZAM I

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoc/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 7

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da svira na instrumentima Orfovog instrumentarija, blok-flauti ili jednostavnom melodijskom instrumentu

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- samostalno sviraju instrumentalne sadržaje po notnom tekstu
- izvode svoju dionicu aranžmana
- aktivno učestvuju u grupnom muziciranju (sviranju).

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Franc Šubert, *Vrana (Die Krähe)*, solo pjesma
- Frederik Šopen, *Balada u g-molu*
- Hektor Berlioz, *Fantastična simfonija*, odlomak iz finala
- Franc List, *Koncert za klavir i orkestar u Es-duru*, I stav
- Aleksandar Borodin, opera *Knez Igor*, hor seljaka iz IV čina
- Antonjin Dvoržak, *Slovenska igra op. 46 u g-molu*, odlomak
- Johanes Brams, *Valcer op. 39*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o društveno-istorijskim okolnostima u kojima nastaje romantizam i povezuju ga s prethodnim stilskim pravcem
- navode osnovne odlike muzike romantizma: oblike kompozicija, novi muzički žanrovi; navode najznačajnije kompozitore
- razgovaraju o simfonijskoj poemi, klavirskoj minijaturi i solo pjesmi kao novim muzičkim formama
- analitički slušaju muziku Šuberta, Šopena, Berlioza, Lista, Borodina i Dvoržaka. Obrazlažu izvođenje, upoređuju soliste i ansamble, kroz slušanje obnavljaju muzičke oblike, obnavljaju znanja o nacionalnim školama u muzici
- podijeljeni u nekoliko grupa, prema zahtjevu partiture, izvode Bramsov *Valcer*.

15. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ ROMANTIZAM II

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoce/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 7

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da svira na instrumentima Orfovog instrumentarija, blok-flauti ili jednostavnom melodijskom instrumentu

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- samostalno sviraju instrumentalne sadržaje po notnom tekstu
- izvode svoju dionicu aranžmana
- aktivno učestvuju u grupnom muziciranju (sviranju).

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Đoakino Rosini, opera *Seviljski berberin*, arija o kleveti
- Đuzepe Verdi, opera *Aida*, završna scena
- Petar Iljič Čajkovski, Tema labuda i *Napolitanski ples* iz baleta *Labudovo jezero*
- Rihard Vagner, opera *Holandanin lualica*, Zentina balada
- Bedžih Smetana, hor iz opere *Prodana nevjesta*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o uticaju romantizma na razvoj nacionalne svijesti
- razgovaraju o muzičko-scenskim djelima, operi i baletu, podsjećaju se na njihove sastavne djelove: arija, rečitativ, horske i orkestarske numere, baletske scene u operi
- analitički slušaju muziku Rosinija, Verdija i Vagnera, razumiju funkciju muzičko-scenskih djela, odnos teksta i muzike
- analitički slušaju odlomke iz baleta Čajkovskog, razumiju odnos muzike i pokreta
- podijeljeni u grupe, izvode numeru hora iz opere *Prodana nevjesta* B. Smetane na Orfovom instrumentarijumu.

16. ČAS | tema 4 |

PROMENADA KROZ EPOHE I MUZIČKE STILOVE ■ MUZIKA XX VIJEKA

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 2

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da analitički sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- slušno prepoznaju i razlikuju muziku različitih epoha
- upoređuju i objašnjavaju muziku različitih epoha, imenuju muzička djela i njihove stvaraoc/kompozitore
- slušno prepoznaju, imenuju i upoređuju muzičke oblike obrađenih epoha
- vrednuju muzička dostignuća.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 4

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da povezuje razvoj tehnologije i medija sa muzikom XX vijeka

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- povežu razvoj tehnologije sa muzikom XX vijeka
- slušno prepoznaju različite muzičke pravce
- slušno prepoznaju najznačajnija djela muzike XX vijeka i povežu ih sa kompozitorima slušanih djela
- navedu i objasne muzičke pravce iz prve polovine XX vijeka
- navedu i objasne muzičke pravce iz druge polovine XX vijeka
- navedu informativne podatke o najznačajnijim kompozitorima XX vijeka
- razumiju i upotrebljavaju nove muzičke izraze.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Pjer Bulez, *Čekić bez gospodara*
- Đerđ Ligeti, *Koncert za violinu i orkestar*, II stav
- Janis Ksenakis, *Bohor*
- Stiv Rajh, *It's Gonna Rain*
- Arvo Pert, *Tabula Rasa I*, iz prvog stava (*Ludus*)
- pantomime

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o društveno-istorijskim okolnostima u kojima nastaje muzika XX vijeka i povezuju ga s prethodnim stilskim pravcem
- razgovaraju o naučno-tehničkom razvoju, uređajima za reprodukciju zvuka i uticaju sredstava javnog informisanja na svijet muzike
- navode osnovne odlike muzike XX vijeka: bez jedinstvenih stilskih obilježja, novi muzički pravci koji proširuju izražajne mogućnosti; navode najznačajnije kompozitore
- analitički slušaju muziku Pjera Buleza, Đerđa Ligetija, Janisa Ksenakisa, Stiva Rajha i Arva Perta, razgovaraju o izvođačkom aparatu i zvučnim efektima pojedinih djela
- podijeljeni u pet grupa, pantomimom izražavaju sadržaj kompozicije koju su preslušali: I grupa - Bulez; II grupa - Ligeti; III grupa - Ksenakis; IV grupa - Rajh; V grupa - Pert.

17. ČAS | tema 5 |

MUZIKA JE SVUDA OKO NAS ■ DŽEZ MUZIKA I

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 5

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna i objasni žanrove popularne muzike

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- objasne primjenu različitih žanrova popularne muzike u različitim istorijsko-društvenim kontekstima
- navedu osnovne karakteristike džez muzike
- slušno prepoznaju i razlikuju žanrove popularne muzike
- analiziraju pojedine žanrove popularne muzike i oblikuju muzički ukus.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju narodne, pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Ela Fildžerald, *Aleluja*
- Skot Džoplin, *The Entertainer*
- Luj Armstrong, *What a Wonderful World*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- informišu se o nastanku novih pravaca popularne muzike XX vijeka
- razgovaraju o okolnostima koje su dovele do nastanka džez muzike
- preslušavaju kompozicije *Aleluja* i *The Entertainer*, upoređuju izvođenje, način interpretacije i namjenu kompozicija. Određuju kojoj vrsti džeza pripadaju
- slušaju Armstrongovo izvođenje numere *What a Wonderful World*, uočavaju pjevačke osobenosti izvođača. Analiziraju atmosferu i doživljaj koji muzika proizvodi
- čitaju i analiziraju notni tekst *What a Wonderful World*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa zvučnog zapisa radi potpunijeg doživljaja. U ponovljenom slušanju pjevaju, koristeći priloženi notni zapis.

18. ČAS | tema 5 |

MUZIKA JE SVUDA OKO NAS ■ DŽEZ MUZIKA II

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 5

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna i objasni žanrove popularne muzike

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- objasne primjenu različitih žanrova popularne muzike u različitim istorijsko-društvenim kontekstima
- navedu osnovne karakteristike džez muzike
- slušno prepoznaju i razlikuju žanrove popularne muzike
- analiziraju pojedine žanrove popularne muzike i oblikuju muzički ukus.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne, pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju popularne pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- M. Dejvis, *High Speed Chase*
- Dž. Geršvin, *Rapsodija u plavom*
- Dž. Geršvin, *Summertime* iz opere *Porgi i Bes*
- *Jesenje lišće*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- ponavljaju karakteristike džez muzike
- informišu se o stilovima džez muzike
- preslušavaju kompoziciju *High Speed Chase*, analiziraju način interpretacije i promijenjeni zvuk trube
- preslušavaju odlomke iz Geršvinove muzike - *Rapsodija u plavom* i *Summertime* iz opere *Porgi i Bes*. Upoređuju ove dvije kompozicije, navode sličnosti i razlike. Prepoznaju i komentarišu elemente džeza, izvođačke ansamble i atmosferu koju kreira muzika
- čitaju i analiziraju tekst pjesme *Jesenje lišće*
- uobičajenim metodskim postupkom obrađuju novu pjesmu
- preslušavaju obradu pjesme sa CD-a, a radi potpunijeg doživljaja preslušavaju i izvođenje te kompozicije u džez obradi Đanga Reinharda.

Napomena: Priložena partitura pjesme Jesenje lišće (udžbenik) data je u originalnoj verziji, u zvučnom zapisu. Preporuka je da se visoki djelovi pjevaju za oktavu niže.

19. ČAS | tema 5 |

MUZIKA JE SVUDA OKO NAS ■ POPULARNA MUZIKA

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 5

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna i objasni žanrove popularne muzike

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- objasne primjenu različitih žanrova popularne muzike u različitim istorijsko-društvenim kontekstima
- navedu osnovne karakteristike rok muzike
- navedu osnovne karakteristike šlagera i šansone
- navedu osnovne karakteristike mjuzikla
- slušno prepoznaju i razlikuju žanrove popularne muzike;

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- preispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s drugom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja druga/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Elvis Prisli, *Don't Be Cruel*
- Bitlsi, *Yesterday*
- Džimi Hendriks, *Hey Joe*
- Rolvingstonsi, *Satisfaction*
- mjuzikl po izboru

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici se:

- informišu o nastanku novih pravaca popularne muzike XX vijeka – pod uticajem crnačkog *ritam end bluz* i muzike bijelaca *kantri end western*, 50-ih godina prošlog vijeka pojavljuje se nova vrsta popularne muzike zvana rokenrol. Informišu se o najpopularnijim rok stilovima
- slušaju izvođenje pjesme E. Prislija, memorišu i ponavljaju melodiju s neutralnim slogom uz rokenrol pokret
- slušaju izvođenje pjesama Bitlsa, Hendriksa i Rolingstonsa, razgovaraju o izvođačima – solistima i ansamblima, instrumentima, vokalima i osobenim karakteristikama ritma
- razgovaraju o mjuziklu kao novoj muzičko-scenskoj formi sličnoj opereti
- slušaju, po izboru, neki od navedenih primjera mjuzikla: *Čarobnjak iz Oza*, *Meri Popins*, *Sav taj džez*, *Evita*, *Čikago*

20. ČAS | tema 5 |

MUZIKA JE SVUDA OKO NAS ■ FILMSKA MUZIKA

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 5

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da prepozna i objasni žanrove popularne muzike

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- objasne primjenu različitih žanrova popularne muzike u različitim historijsko-društvenim kontekstima
- navedu osnovno karakteristike filmske muzike
- slušno prepoznaju i razlikuju žanrove popularne muzike
- navedu najpoznatije izvođače pojedinih žanrova
- analiziraju pojedine žanrove popularne muzike i oblikuju muzički ukus.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s drugom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja partnera/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

OBRAZOVNO -VASPITNI ISHOD 6

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da izražajno pjeva jednoglasne pjesme različitih vrsta muzike i različitih žanrova

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- analiziraju notni tekst
- pjevaju pjesme uvažavajući muzičko-izražajne elemente, pravila kulture pjevanja i stilska obilježja pjesme
- izvode jednoglasne kompozicije
- aktivno učestvuju u grupnom pjevanju
- usklađuju/prilagođavaju svoje izvođenje sa izvođenjem drugih
- vrednuju izvođenje grupe i svoje izvođenje.

SADRŽAJI/ POJMOVI

- Džon Vilijams, Tema iz *Ajkule*
- Džon Vilijams, Tema iz *Indijana Džons*
- Henri Mansini, Tema *Pink Pantera*
- Džejms Horner, *My Heart Will Go On*
- Darko Kraljić, *Devojko mala*

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- ponavljaju koji su oblici i žanrovi savremene muzike
- informišu se o osobenostima filmske muzike, povezanosti pokretnih slika i zvuka
- preslušavaju numere filmske muzike, opisuju svoj doživljaj i pokazuju spremnost da izraze svoje mišljenje o muzici
- nakon preslušane numere iz filma *Titanik*, *My Heart Will Go On*, pjevaju pjesmu po sluhu oslanjajući se na priloženi notni tekst u udžbeniku
- najbolji izvođači pjevaju solo dok ih ostali učenici prate „na brum“.

21. ČAS | tema 6 |

UTICAJ MUZIKE NA PSIHU

OBRAZOVNO- VASPITNI ISHOD 1

Na kraju učenja učenik će moći / biti sposoban / biti u stanju da doživljajno sluša muziku

ISHODI UČENJA

Tokom učenja učenici će moći da

- opišu utiske koje na njih ostavljaju slušana muzička djela
- prepispitaju svoj stav o doživljenim osjećanjima nakon slušanog muzičkog primjera, razgovarajući s drugom ili razredom (učenicima), argumentujući svoje mišljenje
- kritički prosuđuju i pokažu tolerantnost kod drugačije iskazanog muzičkog doživljaja druga/razreda
- steknu naviku aktivnog slušanja vrijednih muzičkih ostvarenja.

SADRŽAJI/ POJMOVI

(numere po izboru nastavnika)

- hevi metal muzika
- rok muzika
- folk muzika
- klasična muzika
- tišina

AKTIVNOSTI UČENJA

Učenici:

- razgovaraju o zastupljenosti muzike u svakodnevnom životu i njenoj širokoj primjeni
- saznaju kako muzika djeluje na čovjeka i kako se koristi kao ljekovito sredstvo
- slušaju muziku različitog ritma i intenziteta, dinamike i tempa
- u vidu testa opisuju svoj doživljaj preslušanih numera, upoređuju ga s doživljajima ostalih učenika, a zatim komentarišu.

Napomena: Skrenuti učenicima pažnju na to da muzika može imati i negativan uticaj na psihu. Dugotrajno ponavljanje određenog ritma, kao i preglasna muzika u visokom registru, može loše uticati na fiziološke reakcije i ukupno zdravlje. Korišćenje slušalica takođe se može negativno odraziti na sluh.

Samostalni projekat

PROJEKTNI ZADATAK

Na osnovu usvojene vještine vokalnog izvođenja i stečenog znanja o postupku obrade nove pjesme, učenicima se daje zadatak da primijene naučeno tako što će, oslanjajući se na zvučni zapis i priloženi notni tekst, naučiti narodnu pjesmu *Sejdefa*. Preporučujemo da im se daju precizna uputstva slična navedenim:

PRVA FAZA: Odslušaj zvučni zapis narodne pjesme *Sejdefa* u savremenoj džež obradi kompozitora Vladimira Maraša i u izvođenju Ivane Martinović.

DRUGA FAZA: Pročitaj tekst pjesme, a zatim analiziraj notni sadržaj – melodiju i ritam, pa ga pročitaj parlato, izgovarajući solfedijjski ritam uz taktiranje.

TREĆA FAZA: Nakon savladanog čitanja, po ugledu na model pjevanja karaoke, i ti pjevaj pjesmu uz instrumentalno izvođenje *Sejdefe* s kompakt-diska. Snimi svoje pjevanje mobilnim telefonom ili nekim drugim tehničkim sredstvom kako bi mogao/mogla da preslušaj svoje izvođenje i uporediš ga s izvođenjem na zvučnom zapisu.

ČETVRTA FAZA: Kada usvojiš pjesmu, pjevaj je svojim drugovima ili ukućanima, a onda pokušaj da i nekoga od njih naučiš da pjeva *Sejdefu*.

22, 23, 24 I 25. ČAS

ČASOVI NAMIJENJENI ŠKOLI I LOKALNOJ ZAJEDNICI

- Prisustvo probi folklornog ansambla
- Obilazak muzičke škole
- Odlazak na koncert umjetničke muzike
- Obilazak radio-stanice

RASPORED GRADIVA

Broj časova 21 + 4	Operativni ciljevi / tema	Nastavna jedinica	Slušanje	Pjevanje	Izvođenje
1.	Uvodni čas - Upoznavanje s novim gradivom - Uputstvo za korišćenje udžbenika			Obnavljanje pjesama obrađenih u prethodnom razredu	
2.	Tema 1. Razvoj muzike u Crnoj Gori	Muzika u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX vijeka	<p>1. Jelisaveta Popović: <i>Ja ljubim</i>, pjesma za glas i klavir</p> <p>2. i 3. Dionizije de Sarno: - opera <i>Balkanska carica</i> - arija <i>Danice</i> - arija <i>Ivan bega</i></p> <p>4. i 5. Mirko Petrović: - <i>Moja igra</i>, pjesma za glas i klavir - <i>Mirkov marš</i></p> <p>6. Narodna pjesma: <i>Još ne sviće rujna zora</i></p> <p>7. Narodna pjesma: <i>Još ne sviće rujna zora</i>, instrumental</p>	Obrada narodne pjesme <i>Još ne sviće rujna zora</i>	

3.	Tema 2. Novi zvuci na pragu novog milenijuma	Impresionizam	<p>8. Klod Debisi: <i>Popodne jednog fauna</i></p> <p>9. Moris Ravel: <i>Bolero</i></p> <p>10. Arnold Šenberg: <i>Pjero mjesečar</i></p> <p>11. Francuska narodna pjesma: <i>Sur le pont d'Avignon</i></p> <p>12. Francuska narodna pjesma: <i>Sur le pont d'Avignon, instrumental</i></p> <p>13. i 14. Igor Stravinski: - <i>Petruška</i> - <i>Ruska igra</i> - <i>Posvećenje proljeća</i> - <i>Žrtvena igra</i></p> <p>15. Bela Bartok: <i>Mikrokosmos</i></p>	<p>M. Ravel: <i>Bolero</i> - ritmičko čitanje uz pokret</p>
4.		Ekspresionizam	<p>Obrada francuske narodne pjesme <i>Sur le pont d'Avignon</i></p>	
5.		Novi stilovi	<p>B. Bartok: <i>Mikrokosmos</i> - melodijsko-ritmičko čitanje</p>	

6.		Novi stilovi	<p>16. Karl Orf: <i>Karmina burana</i></p> <p>17. Olivije Mesjan: iz <i>Kataloga ptica</i></p> <p>18. Bendžamin Britn: <i>Vodič kroz orkestar</i></p> <p>19. Kšištof Penderecki: <i>Pasija po Luki</i></p> <p>20. Ruska narodna pjesma: <i>Kaljinka</i></p> <p>21. Ruska narodna pjesma: <i>Kaljinka</i>, instrumental</p> <p>22. Ilija Lakešić: <i>Simfonija u G-duru</i></p> <p>23. Boro Tamindžić: <i>Lov lovilo mlado momče</i></p> <p>24. Narodna pjesma: <i>Zavolje se dvoje mlado</i></p> <p>25. Narodna pjesma: <i>Zavolje se dvoje mlado</i>, instrumental</p>	<p>K. Orf: <i>Ritmički rondo</i></p>	
7.		Zvučni eksperimenti	<p>Obrada ruske narodne pjesme <i>Kaljinka</i></p>		
8.	Tema 1. Razvoj muzike u Crnoj Gori	Muzika u Crnoj Gori u XX vijeku	<p>Obrada narodne pjesme <i>Zavolje se dvoje mlado</i></p>		

9.		Savremena crnogorska muzika	<p>26. Žarko Mirković: <i>Muzika Sioranu</i></p> <p>27. Nina Perović: <i>Gusle</i></p> <p>28. Ljubica Marić: <i>Stihovi</i></p> <p>29. Dejan Despić: <i>Nokturno</i></p> <p>30. Narodna pjesma: <i>Aj, puče puška</i></p> <p>31. Narodna pjesma: <i>Aj puče puška, instrumental</i></p>	Obrada pjesme <i>Aj, puče puška</i>	
10.	Projektni zadatak	Istraživanje muzičke baštine Crne Gore	<p>Predstavljanje radova</p> <p>grupa A - crnogorska narodna pjesma</p> <p>grupa B - crnogorska narodna igra</p> <p>grupa C - narodni instrument</p> <p>grupa D - crnogorska narodna nošnja</p>		

11.	<p>Tema 4. Promenada kroz epohe i muzičke stilove</p>	Srednji vijek i renesansa	<p>32. Hildegardiz Bingena: <i>Columba aspexit</i></p> <p>33. Rembo de Vakeras: <i>Calenda Maia</i></p> <p>34. Gijom de Mašo: <i>Misa Notr Dam</i></p> <p>35. Žosken de Pre: <i>Misa L' homme armé</i></p> <p>36. Đovani Pjerluidi da Palestrina: <i>Misa Papae Marcelli</i></p> <p>37. Orlando di Laso: <i>Eco</i></p>	<p>Pjevanje kanona obrađenog u prethodnom razredu</p>	
12.		Barok	<p>38. Klaudio Monteverdi: <i>Lasciate mi morire</i></p> <p>39. Johan Sebastijan Bah: <i>Fuga za orgulje,</i> g-mol</p> <p>40. Georg Fridrih Hendl: <i>Aleluja iz oratorijuma Mesija</i></p>		<p>J. S. Bah: <i>Menuet</i></p>

13.		Klasicizam	<p>41. Jozef Hajdn: Gudački kvartet op. 33</p> <p>42. Volfgang Amadeus Mozart: opera <i>Don Đovani</i>, arija Leporela</p> <p>43. Ludvig van Betoven: <i>Simfonija br. 7</i> u A-duru, II stav</p>		<p>J. Hajdn: <i>Simfonija br. 94</i> (II stav, tema)</p>
14.		Romantizam	<p>44. Franc Šubert: <i>Vrana</i>, solo pjesma</p> <p>45. Frederik Šopen: <i>Balada u g-molu</i></p> <p>46. Hektor Berlioz: <i>Fantastična simfonija</i></p> <p>47. Franc List: <i>Koncert za klavir i orkestar u Es-duru</i></p> <p>48. Aleksandar Borodin: opera <i>Knez Igor</i>, hor seljaka</p> <p>49. Antonjin Dvoržak: <i>Slovenska igra, op. 46</i> u g-molu</p>		<p>J. Brama: <i>Valcer</i></p>

15.		Romantizam	<p>50. Đoakino Rosini: opera <i>Seviljski berberin</i>, arija o kleveti</p> <p>51. Đuzepe Verdi: opera <i>Aida</i>, završna scena</p> <p>52. Petar Iljič Čajkovski: - Tema labuda i - Napolitanski ples iz baleta <i>Labudovo jezero</i></p> <p>53. Rihard Vagner: opera <i>Holandanin lutalica</i>, Zentina balada</p>	B. Smetana: hor iz opere <i>Prodana nevjesta</i>	
16.	Muzika XX vijeka	<p>54. Pjer Bulez: <i>Čekić bez gospodara</i></p> <p>55. Đerd Ćigeti: <i>Koncert za violinu i orkestar, II stav</i></p> <p>56. Janis Ksenakis: <i>Bohor</i></p> <p>57. Stiv Rajh: <i>It's Gonna Rain</i></p> <p>58. Arvo Pert: <i>Tabula Rasa I</i></p>	Čekić bez gospodara Koncert za violinu i orkestar, II stav Bohor It's Gonna Rain Tabula Rasa I	pantomima	

17.	Tema 5. Muzika je svuda oko nas	Džez muzika	<p>59. Ela Ficzerald: Aleluja</p> <p>60. Skot Džoplin: The Entertainer</p> <p>61. Luj Armstrong: What a Wonderful World</p>	Obrada pjesme What a Wonderful World	
18.		Džez muzika	<p>62. Majls Dejvis: High Speed Chase</p> <p>63. i 64. Džordž Geršvin: - Rapsodija u plavom - Summertime iz opere Porgi i Bes</p> <p>65. pjesma Jesenje lišće</p> <p>66. Jesenje lišće, instrumental</p>	Obrada pjesme Jesenje lišće	
19.		Popularna muzika	<p>67. Elvis Prisli: Don't Be Cruel</p> <p>68. Bitlsi: Yesterday</p> <p>69. Džimi Hendriks: Hey Joe</p> <p>70. Rolingstonsi: Satisfaction</p>		Pjevanje uz pokret, rokenrol

20.		<p>Filmska muzika</p>	<p>71. i 72. Džon Vlijams: - tema iz <i>Ajkule</i> - tema iz <i>Indijane Džons</i></p> <p>73. Enio Morikone: tema iz <i>Misije</i></p> <p>74. Henri Mansini: tema <i>Pink Pantera</i></p> <p>75. Džejms Horner: <i>My Heart Will Go On</i></p> <p>76. Darko Kraljić: <i>Devojko mala</i></p>	<p>Obrada pjesme <i>My Heart Will Go On</i></p>	
21.	<p>Tema 6. Uticaj muzike na psihi</p>	<p>Muzikoterapija</p>	<p>A - hevi metal muzika B - rok muzika C - folk muzika D - klasična muzika E - tišina</p>		

LITERATURA

- Dž. Abraham: *Oksfordska istorija muzike*, CLIO, Beograd, 2001.
- L. Alberti: *Muzika kroz vekove*, „Vuk Karadžić“, Beograd, 1974.
- J. Andreis: *Povijest glazbe*, Liber - Mladost, Zagreb, 1974.
- R. Pejović: *Istorija muzike*, Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije, Beograd, 1967.
- S. Marinković: *Istorija muzike*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije, Beograd, 1997.
- A. T. Davison – W. Apel: *Historical Antology of Music*, Harvard University Press, Cambridge 1954.
- K. Michael: *The Oxford Dictionary of Music*, Oxford University Press, Oxford, 2012.
- K. H. Ehrenforth: *Razvoj muzičke pedagogije*, SCHOTT, Berlin, 2005.
- D. Skovran – V. Peričić: *Nauka o muzičkim oblicima*, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1982.
- C. Kohoutek: *Tehnika komponovanja u muzici XX veka*, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1984.
- D. Plavša: *Muzika iz raznih aspekata*, Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije, Beograd, 1969.
- D. Kuk: *Jezik muzike*, Nolit, Beograd, 1982.
- Muzička enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1977.
- M. Vasiljević: *Narodne melodije Crne Gore*, Muzikološki institut, Beograd, 1965.
- J. Milošević: *Zapisi narodnih pjesama iz Crne Gore* (prikaz priredila mr Z. Marjanović), UKCG, Podgorica, 2000.

